

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาและการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด เป็นการวิจัยแบบผสม (Mixed Method) สามารถสรุปผลการวิจัยอภิปรายผล และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย มีดังนี้

1.1.1 เพื่อศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีและปัญหาในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

1.1.2 เพื่อพัฒนาเอกสารคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

1.1.3 เพื่อพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ประชากร คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวน 34 กลุ่ม ประกอบด้วย ประชากรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวน 15 กลุ่ม และประชากรที่เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวน 19 กลุ่ม

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด คณะผู้วิจัยได้ทำการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้กฎแห่งความชัดเจน (Rule of Thumb) ซึ่งประชากรน้อยกว่า 1,000 คน ใช้อัตราส่วนการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง อัตราร้อยละ 30 (Neuman, 1991 : 221) และได้ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างของกลุ่มวิสาหกิจการผลิตประมง ในเขตจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวนไม่น้อยกว่า 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมจำนวน 30 คน และกลุ่มวิสาหกิจเกษตรอินทรีย์ ในเขตจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จำนวนไม่น้อยกว่า 5 กลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเป็นประธานบริหารกลุ่ม ผู้รับผิดชอบในงานบัญชีการเงิน หรือสมาชิกของกลุ่ม ได้มีส่วนร่วมในแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเข้ารับการพัฒนาความรู้ด้านการจัดทำบัญชี รวมจำนวน 30 คน ทั้งนี้เพื่องานวิจัยสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนละ 8 กลุ่ม รวมทั้งสิ้น 16 กลุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ คู่มือการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ และแบบประเมินความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) การวิเคราะห์สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน สถิติทดสอบ ที (t-test) และการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของเอกสารคู่มือการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ตามเกณฑ์มาตรฐาน E_1/E_2

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็น 5 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การลงพื้นที่เพื่อทำการจัดเก็บข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยการลงพื้นที่เพื่อทำการจัดเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ (Interview) และการสังเกตการณ์ (Observe) ทั้งนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวนรวม 16 กลุ่มซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมง ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด จำนวน 8 กลุ่ม และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด จำนวน 8 กลุ่ม เพื่อให้ได้ข้อมูลรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ การดำเนินงานและการประกอบกิจการที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

ระยะที่ 2 จัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการจัดทำบัญชี

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิจัยดำเนินการจัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

ระยะที่ 3 จัดทำเอกสารคู่มือการจัดทำบัญชี

คณะผู้วิจัยดำเนินการค้นคว้าและรวบรวมเอกสารทางบัญชีที่เกี่ยวข้อง ตำราทางวิชาการเกี่ยวกับระบบการจัดทำบัญชีต่างๆ โดยคณะผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นตามกรอบของการบันทึกบัญชีจากกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำเอกสารคู่มือการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์

ระยะที่ 4 จัดอบรมพัฒนาการจัดทำบัญชี

คณะผู้วิจัยดำเนินการจัดอบรมพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ตามคู่มือการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ และให้แต่ละกลุ่มนำไปประยุกต์ใช้งาน

ระยะที่ 5 ประเมินผลความพึงพอใจ

คณะผู้วิจัยดำเนินการประเมินความพึงพอใจการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ภายหลังจากเสร็จสิ้นการอบรม

1.3 ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1.3.1 ผลการศึกษารูปแบบการจัดทำบัญชีและปัญหาในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากกรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

จากวิธีดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในระยะที่ 1 การลงพื้นที่เพื่อทำการจัดเก็บข้อมูล และระยะที่ 2 จัดประชุมแลกเปลี่ยนข้อมูลด้านการจัดทำบัญชี คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อทำการสำรวจข้อมูลและจัดเวทีแสดงความคิดเห็นจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดจำนวนทั้งสิ้น 16 กลุ่มนั้น คณะผู้วิจัยพบว่า

1) รูปแบบการจัดทำบัญชี

ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 81.25 รองลงมาเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 18.75 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมาอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.75 และมีอายุสูงกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.25 ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 37.50 รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 31.25 โดยสำเร็จการศึกษาในสาขาการจัดการ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาสัตวบาล และสาขาพืชศาสตร์ รองลงมา มีการศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 25 และมีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 6.25

ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่มีประสบการณ์ระยะเวลาในการปฏิบัติงานทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจมากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 87.50 รองลงมา คือมีระยะเวลาในการปฏิบัติงานทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจมากกว่า 1 ปี และ ระหว่าง 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.25 เท่ากัน ส่วนใหญ่เคยได้รับการอบรมการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน คิดเป็นร้อยละ 75 ซึ่งวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มมีการจัดทำบัญชีเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดทำบัญชีด้วยมือ คิดเป็นร้อยละ 81.25 และมีการจัดทำบัญชีด้วยมือและโปรแกรมสำเร็จรูป ไมโครซอฟท์เอ็กเซล คิดเป็นร้อยละ 18.75

การจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้น ส่วนใหญ่ จะมีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกัน สำหรับการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา คือ สมุดเงินสด สมุดรายวันซื้อ และสมุดบันทึกต้นทุนกำไร คิดเป็นร้อยละ 25 เท่ากัน รองลงมา คือสมุดรายวันทั่วไป สมุดบัญชีแยกประเภททั่วไป คิดเป็นร้อยละ 18.75 เท่ากัน และมีการจัดทำทะเบียนคุมวัตถุดิบ และทะเบียนสินทรัพย์ถาวร คิดเป็นร้อยละ 18.75 เท่ากัน สำหรับเอกสารประกอบการบันทึกบัญชียุทธศาสตร์วิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มีการใช้ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญจ่าย และใบลงเวลาทำงานเป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี คิดเป็นร้อยละ 43.75 18.75 และ 18.75 ตามลำดับ

การจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ด้านการรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหาร ส่วนใหญ่จะมีการจัดทำงบกำไรขาดทุน คิดเป็นร้อยละ 50 รองลงมา จะมีการจัดทำเป็นรายงานกำไรขาดทุน คิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมา คืองบต้นทุนการผลิต และงบแสดงฐานะการเงิน คิดเป็นร้อยละ 25 และงบทดลอง คิดเป็นร้อยละ 6.25 และมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนร้อยละ 12.50 ที่ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารของกลุ่ม

สำหรับระยะเวลาในการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของกลุ่มส่วนใหญ่จะจัดทำเป็นรายปี คิดเป็นร้อยละ 43.75 รองลงมาคือจัดทำตามรอบการผลิต และ สองเดือนต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 25 และจัดทำเป็นรายเดือนคิดเป็นร้อยละ 6.25 และมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนร้อยละ 25 ที่ไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของกลุ่ม

ทั้งนี้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่จะไม่มี การตรวจสอบหรือติดตามการ จัดทำบัญชีของกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 56.25 โดยมีกลุ่มที่ได้รับการตรวจสอบติดตามการจัดทำบัญชี จากคณะกรรมการบริหารกลุ่ม และการตรวจสอบติดตามจากหน่วยงานภายนอก คือกรมตรวจบัญชี สหกรณ์และศูนย์ศึกษาการพัฒนาอ่าวคุ้งกระเบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ คิดเป็นร้อยละ 18.75 เท่ากัน และได้รับการตรวจสอบติดตามการจัดทำบัญชีจากคณะกรรมการตรวจสอบที่กลุ่มแต่งตั้งขึ้น คิดเป็นร้อยละ 6.25

2) ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี

ด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชี ในภาพรวมมีระดับปัญหาน้อย โดยมี ค่าเฉลี่ย 2.20 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีเพียงเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีมีปริมาณ มาก ที่มีระดับปัญหาน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ย 1.75 สำหรับข้ออื่น ๆ มีระดับปัญหาน้อยทุกข้อ ดังนี้ การจำแนกต้นทุนการผลิต วัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต มีค่าเฉลี่ย 2.56 รองลงมาคือ การจำแนกรายการตามหมวดหมู่บัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และ ค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ย 2.50 รองลงมาคือ การบันทึกรายการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ และวัสดุสำนักงาน มีค่าเฉลี่ย 2.44 รองลงมา คือ การจำแนกต้นทุนการผลิตออก จากค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร และการตรวจสอบยอดคงเหลือของวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ และวัสดุสำนักงาน และการผ่านรายการจากสมุดรายวันขั้นต้นไปสมุดบัญชีแยกประเภท มีค่าเฉลี่ย เท่ากันคือ 2.38 รองลงมา คือ เอกสารประกอบ การบันทึกบัญชีไม่ครบถ้วน การบันทึกบัญชีใน สมุดรายวันขั้นต้น ได้แก่ สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย สมุดรายวันรับเงิน สมุดรายวันจ่ายเงิน และสมุดรายวันทั่วไป มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 2.13 รองลงมาคือ การจำแนกรายการสินทรัพย์ส่วนบุคคลออกจากสินทรัพย์ของกิจการ มีค่าเฉลี่ย 1.94 รองลงมา คือ การจัดทำงบการเงินไม่ทันต่อ การตัดสินใจ และการบริหารและควบคุมภายในของบัญชีสินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และ ค่าใช้จ่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ 1.88

ด้านความร่วมมือและประสานงาน ในภาพรวม มีปัญหาน้อยที่สุด โดยมี ค่าเฉลี่ย 1.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีเพียงการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกเพื่อ สร้างความร่วมมือในการจัดทำบัญชีที่มีระดับปัญหาน้อย มีค่าเฉลี่ย 1.81 สำหรับข้ออื่น ๆ มีระดับ ปัญหาน้อยที่สุด ดังนี้ การประสานงานกับวิสาหกิจชุมชนอื่นเพื่อสร้างความร่วมมือในการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ย 1.75 รองลงมา คือ ประธานกลุ่มให้การส่งเสริมสนับสนุนในการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ย 1.69 รองลงมา คือ ประธานกลุ่ม/สมาชิกกลุ่ม ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลทาง การบัญชีเป็น อย่างดี มีค่าเฉลี่ย 1.50 และได้รับความร่วมมือจากสมาชิกกลุ่มในการจัดส่งเอกสารประกอบการ บันทึกบัญชีเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ย 1.38

ด้านเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม มีระดับปัญหาน้อยที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ย 1.80 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า การใช้งานเครื่องใช้ สำนักงานและอุปกรณ์ทำให้มีการบันทึกบัญชีได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และครบถ้วน มีระดับปัญหา น้อย มีค่าเฉลี่ย 2.13 รองลงมา คือ เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์สามารถใช้งานได้อย่างมี ประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ย 2.00 สำหรับข้ออื่น ๆ มีระดับปัญหาน้อยที่สุด ดังนี้ การใช้งานเครื่องใช้ สำนักงานและอุปกรณ์มีความปลอดภัย การใช้งานเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์มีความง่ายและ สะดวก และ เครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์มีความเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ย 1.63 เท่ากัน

ด้านความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงาน ในภาพรวม มีระดับปัญหาน้อย โดยมีค่าเฉลี่ย 2.06 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีระดับปัญหาน้อยทุกข้อเรียงตามลำดับดังนี้ ท่านสามารถจัดทำบัญชีได้ตรงตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของกลุ่มและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีค่าเฉลี่ย 2.25 รองลงมา คือ ท่านอุทิศเวลาส่วนใหญ่ในการจัดทำบัญชี มีค่าเฉลี่ย 2.13 รองลงมาคือท่านได้รับการอบรมเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ 2.06 รองลงมาคือ ท่านนำความรู้และขั้นตอนการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี ที่ได้รับจากการอบรมมาประยุกต์ใช้ มีค่าเฉลี่ย 2.00 และท่านสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำบัญชีได้ มีค่าเฉลี่ย 1.88

ซึ่งมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชี ดังนี้ ได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานหลายแห่ง รูปแบบการบันทึกบัญชีแตกต่างกัน คิดเป็นร้อยละ 41.66 รองลงมา คือ ขาดคู่มือในการจัดทำบัญชีที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติ คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมา คือ ติดต่อหน่วยงานที่มาอบรมไม่ได้ และ ขาดงบประมาณสนับสนุนในเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน มีจำนวนเท่ากันคิดเป็นร้อยละ 16.67

1.3.2 ผลการพัฒนาเอกสารคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

การผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

จากวิธีการดำเนินการวิจัย ในระยะที่ 3 การจัดทำเอกสารคู่มือการจัดทำบัญชี ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบประสิทธิภาพของเอกสารคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ พบว่า เอกสารคู่มือการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด 90/90 โดยมีประสิทธิภาพเท่ากับ 95.33/94.73

1.3.3 ผลการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิต

ประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด

จากวิธีดำเนินงานวิจัยในขั้นตอนที่ 4 การจัดอบรมพัฒนาการจัดทำบัญชี คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ซึ่งได้จัดขึ้นในวันที่ 6 มีนาคม 2561 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการพัฒนาในครั้งนี้จำนวน 30 คน และครั้งที่สองดำเนินการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ในวันที่ 29 สิงหาคม 2561 ณ เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ อำเภอกง่างาม จังหวัดจันทบุรี ซึ่งมีผู้เข้าร่วมการพัฒนาในครั้งนี้จำนวน 30 คน โดยมีผลการพัฒนา ดังนี้

วิสาหกิจชุมชนการผลิตประมง

ผู้เข้ารับการอบรมการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีผลคะแนนก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลคะแนนภายหลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรม

วิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์

ผู้เข้ารับการอบรมการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีผลคะแนนก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลคะแนนภายหลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรม

สำหรับผลคะแนนการจัดทำแบบฝึกหัดในการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมง มีคะแนนเฉลี่ย 19 คะแนน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ มีคะแนนเฉลี่ย 18.77 และ ผลคะแนนการจัดทำแบบทดสอบในการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมง มีคะแนนเฉลี่ย 29.20 คะแนน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกษตรอินทรีย์ มีคะแนนเฉลี่ย 29.40

สำหรับความพึงพอใจต่อการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด ในภาพรวม ผู้เข้าร่วมการพัฒนาการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ มีระดับความพึงพอใจต่อ ประเด็นการประเมิน ก่อน เข้ารับการอบรม ท่านรู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.02 ทั้งนี้ เมื่อเสร็จสิ้นการพัฒนา ผู้เข้ารับการพัฒนามีระดับความพึงพอใจต่อประเด็นการประเมิน หลัง การเข้ารับการอบรม ท่านรู้สึกว่าการจัดทำบัญชีเป็นสิ่งที่ง่ายและมีประโยชน์ต่อการดำเนินงานของกลุ่ม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.52 และเมื่อพิจารณาในประเด็นอื่นพบว่า ผู้เข้ารับการพัฒนามีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดในประเด็นการประเมิน มีการเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ รูปแบบการจัดทำบัญชีตามคู่มือฯ ช่วยให้ทราบผลการดำเนินงานของกลุ่มว่ามีผลกำไรหรือขาดทุน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.23 และ 4.22 ตามลำดับ สำหรับประเด็นอื่น ๆ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2. อภิปรายผล

2.1 จากการศึกษาแบบการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณี ศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้น ผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง และเป็นผู้ที่มีการประกอบอาชีพระยะเวลาในการปฏิบัติงานทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจมากกว่า 5 ปี สอดคล้องกับวัชรธัญญ์ (2554) ที่ระบุถึงระยะเวลาของผู้จัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนปฏิบัติงาน ในตำแหน่ง 4-5 ปี การจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ในจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้น ส่วนใหญ่ จะมีการใช้สมุดบัญชีรับจ่ายเงินในเล่มเดียวกันสำหรับการบันทึกบัญชีวิสาหกิจชุมชนทุกกลุ่มมีการจัดทำบัญชีเป็นประจำ โดยส่วนใหญ่เป็นการจัดทำบัญชีด้วยมือ สอดคล้องกับ ขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย. (2556) ได้ศึกษาแนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนคร พบว่า ผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนส่วนมากมีแหล่งความรู้ในการจัดทำบัญชีจากการฝึกอบรม ส่วนใหญ่ยังเลือกวิธีการจดบันทึกบัญชีด้วยมือตามความเข้าใจส่วนตัวมากกว่าการนำระบบคอมพิวเตอร์มาทำฐานข้อมูลการบัญชี สำหรับเอกสารประกอบการบันทึก

บัญชีนั้น วิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ส่วนใหญ่มีการใช้ใบเสร็จรับเงิน ใบสำคัญจ่าย และใบลงเวลาทำงานเป็นเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี

ด้านสมุดบัญชีและเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีนั้น จะเห็นได้ว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนนั้นไม่มีการจัดทำสมุดรายวันขาย สมุดบัญชีย่อยลูกหนี้ สมุดบัญชีย่อยเจ้าหนี้ ทะเบียนคุมสินค้า ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ใบเบิกเงิน และใบเบิกวัตถุดิบ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจเป็นการซื้อขายสินค้าด้วยเงินสด ไม่มีการให้สินเชื่อ จึงไม่ได้จัดทำสมุดบัญชีย่อยลูกหนี้ สมุดบัญชีย่อยเจ้าหนี้ การบันทึกรายการบัญชีเกี่ยวกับการขายสินค้า จะบันทึกรวมไว้ในเล่มเดียวกับการจ่ายเงิน ไม่ได้ใช้สมุดบัญชีต่างหาก สอดคล้องกับ บันเฉย ศรีแก้ว วิชาภรณ์ ศรีธาธาตุ และปิยะณัฐ ฤนพุทธม (2559) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบบัญชีการเงินวิสาหกิจชุมชน ทอผ้าสีธรรมชาติ : กรณีศึกษากลุ่ม บ้านหนองหัววัวตำบลโคกสี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 65 ปี และมีระยะเวลาที่เคยใช้บัญชี 1 ปีขึ้นไป กลุ่มตัวอย่างไม่ได้ใช้ สมุดรายวันทั่วไป สมุดรายวันซื้อ สมุดรายวันขาย บัญชีแยกประเภททั่วไป งบกำไรขาดทุน งบแสดงฐานะการเงิน และงบกระแสเงินสด กลุ่มตัวอย่างใช้สมุดเงินสดรับ สมุดรายวันเงินสดจ่าย และบัญชีลูกหนี้รายตัว ในการบันทึกรายการที่เกิดขึ้น

ด้านการรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหาร ส่วนใหญ่จะมีการจัดทำงบกำไรขาดทุน ระยะเวลาในการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของกลุ่มส่วนใหญ่จะจัดทำเป็นรายปี สอดคล้องกับชาญชัย มะโนธรรม (2558) ที่ได้ทำการศึกษาการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดเชียงใหม่ ตามแนวทางของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ พบว่า วิสาหกิจชุมชนดำเนินธุรกิจซื้อมาขายไป (พาณิชย์กรรม) ร้อยละ 78.95 วิสาหกิจชุมชนทั้งหมดมีการบันทึกบัญชี มีการจัดทำเอกสารประกอบการรับ/จ่ายเงิน มีการบันทึกรายการในสมุดบัญชีเงินสดได้ถูกต้องมีการแบ่งแยกหน้าที่ระหว่างผู้จัดทำบัญชีแยกจากผู้รับผิดชอบด้านการเงิน แต่ไม่มีการจัดทำงบแสดงฐานะการเงิน งบกำไรขาดทุน งบต้นทุนขาย/ ต้นทุนการผลิต สมุดรายวันทั่วไป ทะเบียนสมาชิกและหุ้น ทะเบียนคุมสินค้า/ทะเบียนคุมวัตถุดิบ ทะเบียนสินทรัพย์ บัญชีย่อยลูกหนี้ ขายสินค้าเงินเชื่อและสมุดต้นทุนกำไร

ในด้านการดำเนินงานของกลุ่มนั้น ทุกกลุ่มจะไม่มีการกั๊ยืมเงินมาใช้ประกอบการของกลุ่ม จึงไม่จำเป็นต้องชำระคืนเงินกู้และดอกเบี้ยจากการกั๊ยืม สอดคล้องกับ ปวันรัตน์ ดิวงษ์ และกฤษ จรินทร์ (2558) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการดำเนินของวิสาหกิจชุมชน ในเขตพื้นที่มาบตาพุดคอมเพล็กซ์ จังหวัดระยอง ผลการศึกษาสถานการณ์ ปัจจุบันในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนพบว่า ผลการดำเนินงานของกลุ่มที่มี ลักษณะที่คล้ายคลึงกันคือเงินทุนทุกกลุ่มล้วนต้องใช้เวลาในการดำเนินกิจการของตน โดยทางภาครัฐเข้ามาช่วย สนับสนุนในบางครั้ง และยัง สอดคล้องกับ ธนาวุฒิ พิมพ์กิและจันทนา ฤทธิสมบุรณ์ (2553) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดจันทบุรี พบว่า 1) ระดับความเป็นไปได้ในการประยุกต์หลักการจัดการเศรษฐกิจพอเพียงกับวิสาหกิจชุมชนทั้งโดยรวมและจำแนกตามลักษณะของกิจการอยู่ในระดับมาก ถึงมากที่สุด แนวปฏิบัติที่มีความเป็นไปได้สูงได้แก่ การทำธุรกิจอย่างซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบการ ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ผู้ที่ความเกี่ยวข้อง ส่วนรองลงมาได้แก่ การจัดการธุรกิจที่เน้นการบริหารความเสี่ยงต่ำ ไม่ก่อหนี้เกินกำลัง และจัดการกิจการแบบ

ค่อยเป็นค่อยไป แต่มีความมั่นคงของธุรกิจในระยะยาว และหลักการไม่โลภมากเกินไป และไม่เน้นกำไรระยะสั้นเป็นหลัก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณี ศึกษา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้นพบปัญหาในด้านเอกสารและวิธีการจัดทำบัญชีเรื่องการจำแนกต้นทุนการผลิต วัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต รองลงมาคือ การจำแนกรายการตามหมวดหมู่บัญชี สินทรัพย์ หนี้สิน ส่วนของเจ้าของ รายได้ และ ค่าใช้จ่าย รองลงมาคือ การบันทึกรายการเกี่ยวกับการเบิกจ่ายวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ และวัสดุสำนักงาน รองลงมาคือ การผ่านรายการจากสมุดรายวันขั้นต้นไปสมุดบัญชีแยกประเภท การตรวจสอบยอดคงเหลือของวัตถุดิบ สินค้าคงเหลือ และวัสดุสำนักงาน การจำแนกต้นทุนการผลิตออกจากค่าใช้จ่ายในการขายและบริหาร

นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ คือ การได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานหลายแห่ง รูปแบบการบันทึกบัญชีแตกต่างกัน การขาดคู่มือในการจัดทำบัญชีที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติ การติดต่อหน่วยงานที่มาอบรมไม่ได้ การขาดงบประมาณสนับสนุนในเครื่องใช้สำนักงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับขวัญชนก ห่านนิมิตกุลชัย (2556) ที่ได้ศึกษาแนวปฏิบัติและปัญหาในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสกลนคร พบว่า ปัญหาหลักในการจัดทำบัญชีของผู้ทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนในกลุ่มสำรวจ คือ การขาดทักษะความรู้พื้นฐานด้านการบัญชี และความไม่เป็นเอกภาพของหน่วยงานทั้งหลายที่เข้ามาเกี่ยวข้อง กล่าวคือ มีการให้ความรู้และเผยแพร่รูปแบบการทำบัญชีที่หลากหลายตามความถนัดของหน่วยงาน โดยมักไม่สอดคล้องกับพื้นฐานและความต้องการของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังขาดกฎและข้อบังคับและผู้รับผิดชอบติดตามการรายงานทางการเงินของโครงการ เป็นเหตุให้เกิดความสับสนจนเกิดข้อผิดพลาดและไม่ให้ความสำคัญต่องานบัญชีในที่สุด ในขณะที่ปัจจัยส่งเสริมที่จำเป็นคือ การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาทางการบัญชีเพื่อทำหน้าที่ให้การอบรมเผยแพร่ความรู้ที่เหมาะสมต่อแต่ละชุมชน

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่าวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้นดำเนินกิจการโดยไม่มีการกู้ยืมเงินมาใช้ประกอบการของกลุ่ม จัดว่าเป็นการดำเนินงานตาม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ซึ่งวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดได้เห็นความสำคัญและประโยชน์ของการจัดทำบัญชีจึงมีการจัดทำบัญชีเป็นประจำทุกกลุ่ม โดยผู้ทำบัญชีของกลุ่มจะเข้ารับการอบรมให้ความรู้ในการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชน จากหน่วยงานต่าง ๆ ถึงแม้จะมีหน่วยงานหลาย ๆ หน่วยงานได้เข้ามาให้ความรู้ แต่การได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานหลายแห่ง ซึ่งมีรูปแบบการบันทึกบัญชีที่มีความแตกต่างกัน อาจทำให้เกิดความสับสนและไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจัดทำบัญชีของกลุ่ม หากเกิดปัญหาในการดำเนินงานก็ไม่สามารถติดต่อหน่วยงานที่มาอบรมได้ วิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ จึงมีการจัดทำบัญชีเป็นลักษณะการจดบันทึกรายการค้าในสมุดรับเงินจ่ายเงินในเล่มเดียวกัน ซึ่งอาจเนื่องมาจากความสะดวกในการบันทึกบัญชี ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรมีการบูรณาการและประสานความรู้ในการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

ตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป นอกจากนี้ในการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการบริหารเพื่อนำเสนอผลการดำเนินงานและการปฏิบัติงานของกลุ่มส่วนใหญ่จะจัดทำรายงานกำไรขาดทุนเป็นรายปี ซึ่งไม่มีการจัดทำรายงานทางการเงินและรายงานทางการเงินอื่นตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป สารสนเทศทางการบัญชีที่ได้จึงไม่ถูกต้องตามหลักการบัญชีที่รับรองโดยทั่วไปและไม่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ทางธุรกิจได้

ทั้งนี้ในการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้น จะมีปัญหาในเรื่องการจำแนกต้นทุนการผลิต วัตถุดิบ ค่าแรงงานทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิต สำหรับธุรกิจแล้ว ต้นทุนการผลิตเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินงาน ดังนั้นการนำเสนอสารสนเทศเกี่ยวกับต้นทุนการผลิตต้องมีความถูกต้องแม่นยำและเชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้บริหารนำไปใช้ในการตัดสินใจในการดำเนินงาน การคำนวณต้นทุนการผลิตของสินค้าที่จะนำไปคำนวณต้นทุนขายในงบกำไรขาดทุน หรือแสดงมูลค่าสินค้าคงเหลือในงบแสดงฐานะการเงิน จึงต้องเป็นไปตามหลักการบัญชีหรือวิธีการที่มีกฎเกณฑ์ที่ถูกต้องและเป็นที่ยอมรับกันทั่วไป หากมีการจำแนกและคำนวณต้นทุนการผลิตผิดพลาด จะส่งผลต่อกำไรขาดทุน และงบแสดงฐานะการเงินของวิสาหกิจชุมชนด้วยนั่นเอง

2.2 จากการพัฒนาเอกสารคู่มือการจัดทำบัญชีวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ กรณีศึกษาจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้น จะเห็นได้ว่า เอกสารคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีของ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ ที่คณะผู้จัดทำได้พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 90/90 คือ สูงกว่าเกณฑ์อยู่ที่ 95.33/94.73 สอดคล้องกับชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่ระบุว่า เมื่อทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอนภาคสนามแล้ว เทียบค่า E_1/E_2 ที่หาได้จากสื่อหรือชุดการสอนกับ E_1/E_2 ที่ตั้งเกณฑ์ไว้ เพื่อดูว่าเราจะยอมรับประสิทธิภาพหรือไม่ การยอมรับประสิทธิภาพให้ถือค่าความแปรปรวน 2.5-5% อาทินั้นคือประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนไม่ควรต่ำกว่าเกณฑ์เกิน 5% แต่โดยปกติเราจะกำหนดไว้ 2.5% อาทิ เราตั้งเกณฑ์ประสิทธิภาพไว้ 90/90 เมื่อทดสอบประสิทธิภาพแบบ 1:100 แล้ว สื่อหรือชุดการสอนนั้นมีประสิทธิผล 87.5/87.5 เราก็สามารถยอมรับได้ว่าสื่อหรือชุดการสอนนั้นมีประสิทธิภาพ การยอมรับประสิทธิภาพของสื่อหรือชุดการสอนมี 3 ระดับ คือ (1) สูงกว่าเกณฑ์ (2) เท่าเกณฑ์ (3) ต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องมาจากมีกระบวนการพัฒนาเอกสารคู่มือ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิทางวิชาชีพ และมีการทดสอบประสิทธิภาพกับกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงตามขั้นตอนการสอนในลักษณะบรรยาย ดำเนินตามขั้นตอน 5 ขั้น คือ (1) สอบก่อนเรียน (2) นำเข้าสู่บทเรียน (3) ให้ทำกิจกรรม (4) สรุปบทเรียน และ (5) สอบหลังเรียน

จะเห็นได้ว่าการพัฒนาเอกสารคู่มือประกอบการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้นได้ถูกพัฒนาขึ้นมาจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และปัญหาที่พบจากการดำเนินงานการจัดทำบัญชีของกลุ่ม และแนวปฏิบัติและวิธีการบันทึกบัญชีจาก กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ สำนักพัฒนาการบัญชีเกษตรกร นำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมและสะดวกต่อการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการจัดทำบัญชีเป็นเรื่องที่ค่อนข้างยุ่งยาก และเข้าใจได้ยาก จึงควรมีการแนะนำอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชี การใช้เอกสารคู่มือการจัดทำบัญชีแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องให้ได้เข้าใจและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ประกอบกับการติดตามการจัดทำบัญชีเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพสูงสุดในการดำเนินงานด้านการบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์นั่นเอง

2.3 จากการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ บนพื้นฐานการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก กรณีศึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด จะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราดนั้น คณะผู้วิจัยได้ให้ผู้เข้าร่วมการพัฒนาจัดทำแบบประเมินความรู้ก่อนการอบรม ดำเนินการอบรม จัดทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบ และภายหลังเสร็จสิ้นการอบรมจึงให้จัดทำแบบประเมินความรู้หลังเสร็จสิ้นการอบรมอีกครั้ง พบว่าผู้เข้ารับการอบรมการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ จังหวัดจันทบุรีและจังหวัดตราด มีผลคะแนนก่อนและหลังการอบรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลคะแนนภายหลังการอบรม สูงกว่าก่อนการอบรม แสดงว่า การพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์มีประสิทธิภาพและเหมาะสม มีความสอดคล้องกับ สรชช. บัญญัติ (2558) ที่ได้ศึกษาปัญหาและรูปแบบการพัฒนาประสิทธิผลของระบบบัญชี สำหรับวิสาหกิจชุมชน : กลุ่มผู้ผลิตข้าวแต๋น บ้านหนองหลาย อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ซึ่งพบว่า ทางด้านรูปแบบระบบบัญชีของวิสาหกิจชุมชนก่อนการดำเนินการพัฒนาอยู่ในระดับคุณภาพควรปรับปรุง คือ มีค่าเฉลี่ยในระดับ 1.12 ภายหลังได้เข้าดำเนินการพัฒนาเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก คือ มีค่าเฉลี่ย 4.92 และแนวทางในการพัฒนาทางกลุ่มควรพัฒนาความรู้ทางด้านการควบคุมภายใน ด้านการรับเงิน ด้านการ จ่ายเงิน ตลอดจนด้านการจัดเก็บเอกสารหลักฐานทางการบัญชีให้ดีขึ้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและส่งผลถึงประสิทธิผลเมื่อมีการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังสามารถจัดทำบัญชีและข้อมูลทางการเงินตรงตามข้อกำหนดของ กฎหมายบัญชีและนำส่งภาษีให้กับหน่วยงานภาครัฐได้ในอนาคต

แสดงว่าการพัฒนาความรู้ในด้านการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์มีประสิทธิภาพและเหมาะสม ผู้เข้ารับการพัฒนามาสามารถนำไปประยุกต์ใช้สำหรับเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดทำบัญชีและการรายงานทางการเงินของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการผลิตประมงและเกษตรอินทรีย์ได้ต่อไปนั่นเอง

3. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้จำแนกข้อเสนอแนะไว้ 2 ลักษณะ ดังนี้

3.1 ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

- 3.1.1 ในการอบรมวิสาหกิจชุมชนควรมีการจัดทำคู่มือเพื่อเป็นสื่อประกอบการอบรมซึ่งจะช่วยให้ผลสัมฤทธิ์ของการอบรมสูงขึ้น
- 3.1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำบัญชีของวิสาหกิจชุมชน ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนมีความรู้เพิ่มในหัวข้อเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

- 3.2.1 ควรดำเนินการติดตามการจัดทำบัญชีของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นระยะ ๆ เพื่อศึกษาความก้าวหน้าทำให้เกิดการจัดทำบัญชีอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากข้อมูลทางการบัญชีได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ระดับจังหวัด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี